

Boek 40.

De blauwe Ridder.

+ De prijs van een toekomst +

Hoofdstuk 1 – De rekening op tafel

De ochtendmist hing nog boven de binnenplaats toen Lucas de kleine werkkamer binnenkwam. Onder zijn arm droeg hij een stapel perkamenten, samengebonden met een leren koord. Thomas keek op van een bericht uit een van de dorpen en wees naar de lege stoel. Door het open raam klonken hamerslagen en het geratel van een wagen. Tilat was wakker, zoals het tegenwoordig iedere ochtend wakker werd: met werk dat eindelijk ergens toe leidde.

‘Soldij?’ vroeg Thomas. ‘Of hebben de bouwlieden opnieuw meer hout nodig?’ Lucas ging zitten, maakte het koord los en schoof het bovenste vel naar hem toe. ‘Allebei. Maar ook steen, meel, zaaigoed, ossen, spijkers en lonen.’ Zijn vinger gleed langs de regels. ‘Dit zijn de uitgaven van de afgelopen maanden. Ik heb de ontvangen hulp apart laten zetten. Wat hier staat, hebben we zelf betaald.’ Thomas boog zich over de cijfers. Bij verschillende bedragen herkende hij zijn eigen toestemming.

Daar was het hout voor een schuur, verderop het vee voor gezinnen die niets meer bezaten. Voedsel tijdens de bouw, gereedschap voor nieuwe akkers, loon voor handen die anders zonder werk waren gebleven. Iedere regel riep een gezicht op, een erf, een kapot dak dat inmiddels weer regen tegenhield. Toch bleef zijn blik uiteindelijk rusten op het totaal onderaan. Hij las het tweemaal, terwijl Lucas zwijgend wachtte. De som was groter dan Thomas had verwacht, juist omdat geen enkele afzonderlijke uitgave hem buitensporig had geleken.

‘Ik mis dat goud niet,’ zei hij ten slotte. ‘Niet wanneer er nu kinderen onder een goed dak slapen.’ Lucas knikte langzaam. ‘Dat weet ik. Ik heb die kinderen ook gezien.’ Hij legde zijn brede hand naast het perkament. ‘Maar de volgende winter vraagt opnieuw om voedsel. Soldaten moeten betaald worden. Een herstelde brug heeft onderhoud nodig. Zelfs jouw goud raakt een keer op, Thomas.’ Er klonk geen verwijt in zijn stem. Dat maakte het moeilijker om luchtig te antwoorden.

Anne verscheen in de deuropening met brood en een kleine kruik. Bij het zien van hun gezichten zette zij alles neer en kwam naast Thomas staan. Hij schoof de overzichten naar haar toe. Terwijl zij las, legde hij uit waar Lucas zich zorgen over maakte. Anne streek met haar duim langs een inktvlek op zijn hand. ‘We hebben mensen geholpen opnieuw te beginnen,’ zei ze. ‘Nu moeten hun akkers, werkplaatsen en markten genoeg gaan opleveren om verder te kunnen. Ook wanneer er geen hulpwagen door de poort komt.’

Thomas keek naar buiten. Een voerman hield zijn paard stil om twee kinderen te laten oversteken; achter hem droegen mannen planken naar de werkplaats. Hij had geleerd te zien wat ontbrak en vervolgens te zorgen dat het kwam. Maar hoe zorgde hij dat alles over een jaar nog werkte? Naast hem brak Anne het brood en gaf Lucas een stuk. Thomas trok het onderste perkament dichterbij. ‘Dan wil ik ook weten wat Tilat zelf al voortbrengt.’ Lucas pakte een nieuw vel. Ditmaal schoof Thomas de cijfers niet opzij om naar buiten te gaan helpen. Hij bleef zitten.

Hoofdstuk 2 – Geen zware belasting

Nog voor de middag zaten zij rond de lange tafel: Anne naast Thomas, Lucas met zijn overzichten, Ivar en Marcus tegenover hen. Aan het uiteinde hadden een graanhandelaar, een molenaar en twee ervaren boeren plaatsgenomen. Thomas had gevraagd om mensen die wisten hoeveel werk er achter een volle voorraadschuur schuilging. De perkamenten lagen tussen hen in. Niemand hoefde lang naar de cijfers te kijken om te begrijpen waarom hij hen had laten komen.

Ivar verbrak de stilte. ‘Vroegere heren lieten bij een tekort eenvoudig meer ophalen. Een extra heffing op de oogst, hogere pacht, meer geld bij de poort.’ Hij sprak zakelijk, maar keek Thomas onderzoekend aan. ‘De rentmeesters weten hoe dat moet.’ Thomas schudde onmiddellijk zijn hoofd. ‘Dan zullen ze iets anders moeten leren. Sommige gezinnen hebben hun eerste zaaigoed nog maar net in de grond. Hun een belasting opleggen die ze niet kunnen dragen, betekent dat ze straks hun gereedschap of hun dieren verkopen. Dan breken wij zelf af wat we hebben hersteld.’

Een van de boeren wreef over zijn verweerde handen. ‘Een akker die weer bezaaid is, heeft nog niemand gevoed, heer.’ Anne knikte. ‘Daar moeten we rekening mee houden. Eerst moet er genoeg zijn om van te leven en opnieuw te zaaien. Daarna kunnen mensen bijdragen.’ Onder tafel raakte haar knie die van Thomas. Het kleine gebaar gaf hem rust. Tegenover hen boog Marcus zich voorover. ‘Maar de wachters eten iedere dag. Hoe betalen we die terwijl we wachten?’

‘Door niet alles tegelijk te verlangen,’ antwoordde Thomas. Hij vroeg de graanhandelaar wat kooplieden konden opbrengen zonder de markt te mijden. De man dacht even na. Een bescheiden marktgeld kon, mits de wegen veilig waren en de weegschalen betrouwbaar. De molenaar waarschuwde dat men dezelfde zak graan niet telkens opnieuw moest belasten. Lucas maakte aantekeningen. Langzaam verschenen naast de uitgaven de eerste mogelijkheden: pacht voor gebruikte grond, een klein bedrag voor een marktplek en een jaarlijkse bijdrage zodra een huishouden die werkelijk kon missen.

‘En wie dat niet kan?’ vroeg Ivar. Thomas keek naar de boeren. ‘Gezinnen die nog herstellen, krijgen vrijstelling. Weduwen, wezen en mensen die door nood vrijwel niets bezitten eveneens.’ Een van hen haalde merkbaar adem. Anne zag het. ‘Zonder dat zij daarvoor op de markt hun armoede hoeven te bewijzen,’ voegde ze eraan toe. ‘We laten zorgvuldig nagaan wat mogelijk is. Niemand mag uit schaamte het brood van zijn kinderen afstaan.’

Lucas legde zijn pen neer. ‘Dan moeten we ook vertellen waarvoor het geld wordt gebruikt.’ Thomas knikte. ‘Voor wegen, bescherming, voorraden en zorg. Wie bijdraagt, moet weten wat daarmee gebeurt.’ Buiten sloeg een hamer driemaal tegen steen. Hij dacht aan de handen die hun huizen hadden herbouwd. Van diezelfde handen zou hij straks iets vragen. ‘Ik wil dat we over een jaar nog soldaten kunnen betalen zonder een boer zijn laatste koren af te nemen.’ Ivar trok het lege perkament naar zich toe. ‘Dan beginnen we met vastleggen wie voorlopig niets verschuldigd is.’ Thomas schoof hem de inktpot toe.